

ΗΜΕΡΙΔΑ

«Διδακτικές πρακτικές εμπλουτισμένης
διδασκαλίας στα φιλολογικά μαθήματα»

Διοργάνωση

4^ο ΠΕΚΕΣ Αττικής

Γιούλη Χρονοπούλου ΣΕΕ ΠΕ02

Τετάρτη 17 Απριλίου 2019, 17.30-21.00

5^ο ΓΕΛ Καλλιθέας

Τεχνικές και Προτάσεις Εμπλουτισμένης Διδασκαλίας στο Μάθημα της Ιστορίας

Γιώργος Β. Θώδης

εμπλουτισμένη διδασκαλία

*κάθε διδασκαλία με πρόσθετο υλικό (έντυπο ή ηλεκτρονικό)
και η εφαρμογή καινοτόμων τεχνικών, που αποσκοπεί
στην εξάσκηση της κριτικής σκέψης των μαθητών.*

Γιώργος Β. Θώδης, φιλόλογος

Ιστορία (Β Γενικού Λυκείου) - Βιβλίο Μαθητή

5. Η Εικονομαχία

α. Συνθήκες εκδήλωσης της Εικονομαχίας

Οι δύο πρώτοι Ίσσοι (Λέων Γ' και Κωνσταντίνος Ε') υπήρξαν, σε συνεργασία με εκ- προαίρετος του ανωτέρου κλήρου, οι πρωτεργάτες του κινήματος της Εικονομαχίας, το οποίο συντάραξε για περισσότερο από έναν αιώνα το Βυζαντινό Κράτος (726-843). Αλλά η εικονομαχία δεν μπορεί να θεωρηθεί καρπός της βούλησης ενός ή δύο αυτοκρατόρων με ιδιότητες θρησκευτικές ιδέες. Ιδεολογική βάση του κινήματος αυτού υπήρξαν οι **ανεκκλήσις αντιλήψεις*** των κατοίκων των ανατολικών επαρχιών, οι οποίες στρίβονταν στο επιχείρημα ότι η απεικόνιση του θεού με ανθρώπινη μορφή δεν συμβιβάζεται με τον χαρακτήρα του Χριστιανισμού ως καθαρά πνευματικής θρησκείας. Εξάλλου, οι υπερβολές της λατρείας των εικόνων και των λειψάνων, μιας λατρείας που άγγιζε τα όρια της δεσποδαιμονίας ανάμεσα στο λαό, ιδιαίτερα στις ευρωπαϊκές επαρχίες, προκαλούσαν σοβαρές αντιδράσεις.

Τα μέτρα που έλαβε η κεντρική εξουσία για την αντιμετώπιση του προβλήματος, κατά τις αρχές του 8ου αιώνα, δικαιολογούνται από την κρίσιμη κατάσταση των περιστάσεων που αντιμετώπιζε η αυτοκρατορία την περίοδο αυτή: τα αραβικά πλοία όργωναν τις βυζαντινές θάλασσες και λεηλατούσαν ακτές, νησιά και πόλεις, παραλύοντας το εμπόριο και απειλώντας ακόμη και την ίδια τη Βασιλεύσα (717). Την ίδια εποχή οι βυζαντινές επαρχίες στη Βαλκανική είχαν κατακλυσθεί από Σλάβους και υπέφεραν από τις επιδρομές ενός νέου γείτονα, των Βουλγάρων.

Η πολιτική ανεκκλήσις της εικονομαχίας

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες γινόταν όλο και πιο φανερό, ότι η σωτηρία της Αυτοκρατορίας εξαρτιόταν αποκλειστικά από τους αγροτικούς πληθυσμούς του εσωτερικού της Μ. Ασίας. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία, ότι η εικονομαχική πολιτική, που ήταν εντελώς αντίθετη σ' ό,τι θύμιζε τον ελληνορωμαϊκό πολιτισμό και την παλιά ιδεολογία, θα μπορούσε να συμφιλιώσει την Κωνσταντινούπολη με τους αγροτικούς πληθυσμούς της ανατολικής Μ. Ασίας, που εξρθλιωνόμνοι και πάμπρωχοι αποζούσαν από τη γη, που τώρα όφειλαν να υπερασπίσουν από τους επιδρομείς.

Ε. Γλύκατζη -Αρβελέρ, *Η πολιτική ιδεολογία του Βυζαντινού Κράτους*, με Τ. Τ. Δρακοπούλου, Αθήνα 1977. 34

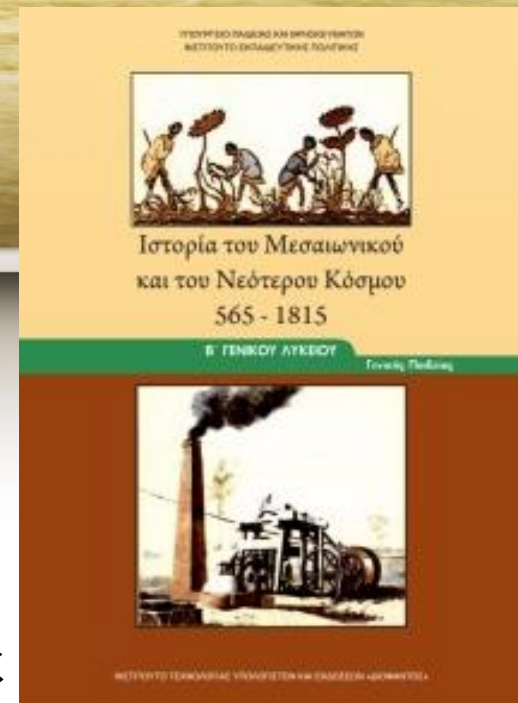
Η έκρηξη του ηρωισμού της Θήρας και η έναρξη της εικονομαχίας

Τον ίδιο χρόνο (726), το καλοκαίρι, ανέβρασε η θάλασσα και σαν από καμίνι σηκώθηκε στήθος από το βυθό ανάμεσα στη Θήρα και τη Θηρασία. Αυτό κράτησε κάμποσες μέρες. Στο μέσο αυτό της φοβερής φωτιάς σχηματίστηκε ένα νέο νησί που συνενώθηκε με το νησί Ιερά. Όπως η Θήρα και η Θηρασία, έτσι και το νεοσχηματισμένο νησί άσπελε τη νύμφη του στην έκρηξη του

Ιστορία της Β' Λυκείου

ενότητα «Η Εικονομαχία»

(σσ. 21-23 του σχολικού βιβλίου)

Η δραστηριότητα αξιοποίησε

Ανοιχτούς Ψηφιακούς Εκπαιδευτικούς Πόρους, μέσα από τα Μαθησιακά Αντικείμενα του «Φωτόδεντρου» καθώς και υλικό από το εγχειρίδιο της Ιστορίας της Β΄ Λυκείου

(Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία)

Γιώργος Β. Θώδης, φιλόλογος

Τα Μαθησιακά Αντικείμενα (Learning Objects LOs)

η έννοια των ΜΑ

τρόπος οργάνωσης εκπαιδευτικού περιεχομένου με την ποικιλία των διαθέσιμων ψηφιακών πόρων

ποικιλία προσδιορισμών, σχετικών εννοιών και μεταφορικών σχημάτων, με διαφορετικό προσανατολισμό

μέριμνα της ακαδημαϊκής και εκπαιδευτικής κοινότητας

σχεδιασμός, ανάπτυξη, διαμοίραση ψηφιακού εκπαιδευτικού περιεχομένου

στο πλαίσιο της **τεχνολογικά υποστηριζόμενης μάθησης**

...υπό το πρίσμα των υιοθετούμενων επιστημολογικών παραδοχών

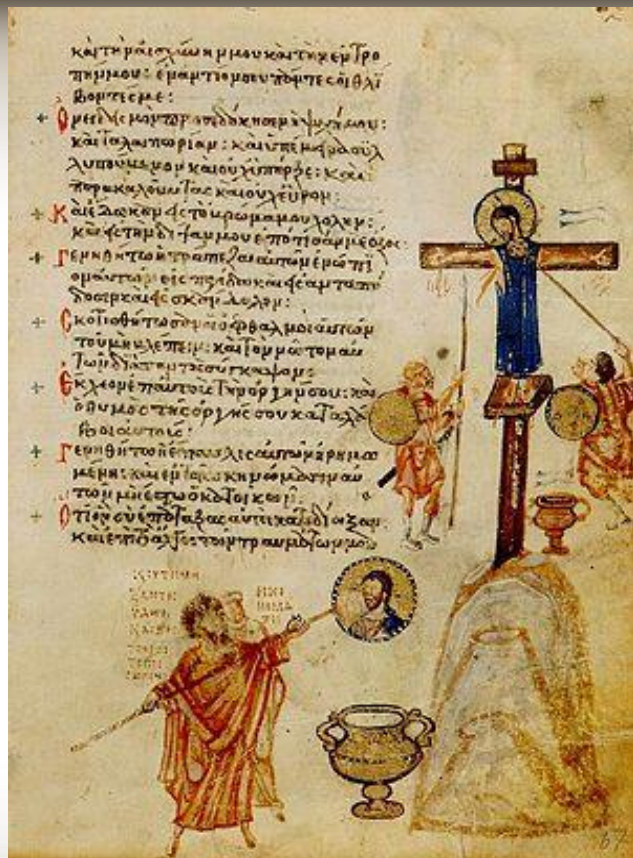

Μαθησιακά Αντικείμενα Ιστορίας

The collage consists of numerous overlapping digital resource windows:

- Top Left:** A diagram of a Roman aqueduct with the text "Η διαμόρφωση για τις εικόνες".
- Top Center:** A circular diagram titled "Οι Στοιχειώδεις Αίτια - Συστηνός - Πρωτοίκοση με συνέπεια" and "Οι Στοιχειώδεις".
- Top Right:** A map of the Mediterranean region titled "Μεσογειακή Θάλασσα".
- Middle Left:** A timeline or flowchart with colored circles.
- Middle Center:** A photograph of a classical building interior.
- Middle Right:** A text box titled "Η αρχή του αθηναϊκού πολιτεύματος" featuring an image of a classical column.
- Bottom Left:** A map titled "Η Οθωμανική σκλαβιά από το 1292 έως το 1462".
- Bottom Center:** A diagram showing a network of relationships, possibly a family tree or organizational chart.
- Bottom Right:** A text box titled "Το μακρό λεξικό της οικονομολογίας".
- Other elements:** A list of names (Αναστασία, Αθανάσιος, Αθανάσιος, Αθανάσιος), a list of numbers (720, 740, 760, 780, 800, 820, 840), and various other text boxes and images related to history.

Γιώργος Β. Θώδης, φιλόλογος

Σχεδιασμός-πρακτική

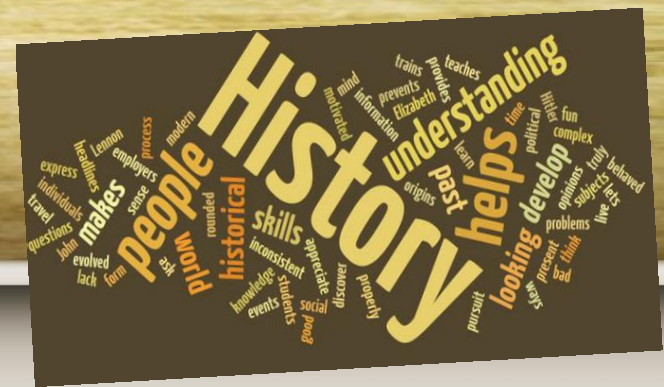
Κάθε ομάδα δούλεψε

α) ένα εκπαιδευτικό σενάριο

β) μια δραστηριότητα που περιλάμβανε ένα φύλλο εργασίας για όλους, με συμπλήρωση κενών που αφορούν ιστορικές έννοιες καθώς και τη λύση ενός σταυρολέξου.

Μικρογραφία από το Ψαλτήρι του Χλουντόφ (9ος αιώνας)
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/9138?locale=el>.

Γιώργος Β. Θώδης, φιλόλογος

Οι μαθητές με άξονα τις δραστηριότητες που ορίζονται στα φύλλα εργασίας, θα προσεγγίσουν διερευνητικά την ενότητα, θα περιηγηθούν σε διάφορα δικτυακά περιβάλλοντα και θα παράγουν γραπτό λόγο, πολυτροπικά κείμενα αλλά θα πραγματοποιήσουν και άλλες εργασίες μετά από αναζήτηση πληροφοριών, που θα συνδέουν σημεία της έρευνάς τους με συγκεκριμένα ζητούμενα από τα φύλλα εργασίας. Αυτά θα τα παρουσιάσουν στους συμμαθητές τους στον διαδραστικό πίνακα, ώστε να ακολουθήσει διάλογος.

Αναλυτική περιγραφή της πραγματοποίησης της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

Γιώργος Β. Θώδης, φιλόλογος

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1:

[Διαδικασία Έρευνας -Άντλησης Πληροφοριών]

Διάρκεια: 1η διδακτική ώρα

Είδος δραστηριότητας:

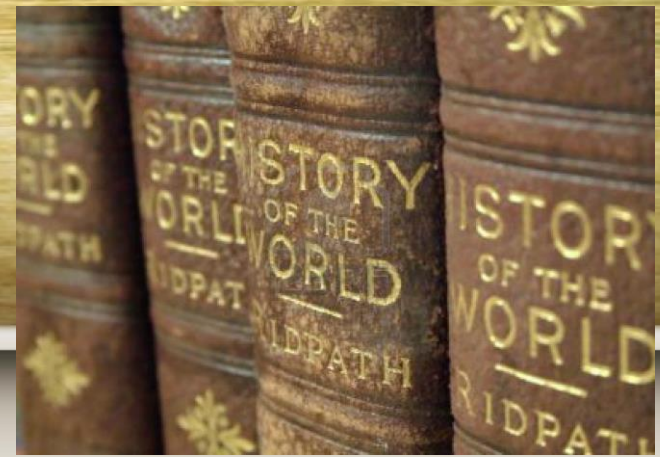
Διαδικασία έρευνας -άντλησης πληροφοριών-άσκηση κριτικής ικανότητας

Οργάνωση τάξης:

Εργασία σε ομάδες

Γιώργος Β. Θώδης, φιλόλογος

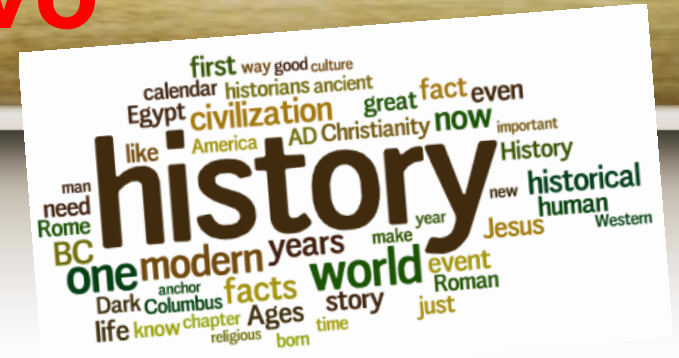
**Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο
(που αφορά στο γνωστικό αντικείμενο)**

Να κατανοήσουν το περίπλοκο υπόβαθρο (κοινωνικό, πολιτικό, ιδεολογικό) και το χαρακτήρα της Εικονομαχίας.

Να γνωρίσουν τους κυριότερους σταθμούς της Εικονομαχίας.

Να εμβαθύνουν στις συνέπειες της αποκατάστασης των εικόνων και της ειρήνευσης στους κόλπους της Εκκλησίας και του Κράτους.

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B131/179/1254,4504/>

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/9138?locale=en>

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8183?locale=en>

Γιώργος Β. Θώδης, φιλόλογος

Αρχικά οι μαθητές μελέτησαν την ενότητα *Η Εικονομαχία*
από την ηλεκτρονική διεύθυνση

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B131/179/1254,4504/>

Γιώργος Β. Θώδης, φιλόλογος

Οι μαθητές αναζήτησαν τη διαδραστική εικόνα για το κίνημα της "Εικονομαχίας", στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/9138?locale=el>. Εκεί με την αξιοποίηση μικρογραφίας από το Ψαλτήρι του Χλουντόφ (9ος αιώνας) άντλησαν το απαραίτητο πληροφοριακό υλικό. Ειδικότερα μελέτησαν στοιχεία χαρακτηριστικών ενεργειών των "εικονομάχων", για να κατανοήσουν το φαινόμενο της Εικονομαχίας στο ευρύτερο πλαίσιο της ιστορικής περιόδου.

Μελέτησαν επίσης το Διαδραστικό Χρονολόγιο-Ιστοριογραμμή της "Εικονομαχίας" στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8183?locale=el>, το οποίο συνοδεύεται από την παρουσίαση συνοδευτικού ιστορικού υλικού.

Το χρονολόγιο-ιστοριογραμμή αποτελεί αυτόνομο μαθησιακό αντικείμενο για την κατανόηση του ιστορικού φαινομένου μέσα από τις απαραίτητες χρονικές συσχετίσεις και την άντληση πληροφοριών για γεγονότα, πρόσωπα και καταστάσεις που διαμόρφωσαν το όλο ιστορικό πλαίσιο. Στο χρονολόγιο οπτικοποιείται η περίοδος της Εικονομαχίας (726-843) και ειδικότερα, εμφανίζονται οι δύο φάσεις της Εικονομαχίας (α΄ φάση: 726-787, β΄ φάση: 815-843), οι δύο βυζαντινές αυτοκρατορικές δυναστείες της περιόδου, των Ισαύρων (717-802) και του Αμορίου (802-867), με τους αυτοκράτορες μέλη τους και σημαντικά ιστορικά γεγονότα που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την εικονομαχική περίοδο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

[Δημιουργία υλικού]

Διάρκεια: 2η διδακτική ώρα

Είδος δραστηριότητας: Δημιουργία υλικού

Οργάνωση τάξης:

Εργασία σε ομάδες

Γιώργος Β. Θώδης, φιλόλογος

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο:

(που αφορούν δεξιότητες σχετικές με το γνωστικό αντικείμενο καθώς και κοινωνικές δεξιότητες)

Να ακολουθήσουν διαδικασίες αιτιολόγησης και απόδειξης της ιστορικής πληροφορίας, προκειμένου να συντάξουν πολυτροπικό κείμενο.

Να αναπτύξουν δεξιότητες κριτικής ανάγνωσης και επιλογής του ιστορικού υλικού για τη συμπλήρωση των φύλλων εργασίας τους.

Να αναπτύξουν συνεργατική συμπεριφορά μέσα από την ομαδική διερεύνηση, την αλληλεξάρτηση και συνυπευθυνότητα κατά την επίτευξη των δραστηριοτήτων τους.

Να αντιληφθούν τη σημασία της ισότιμης αντιμετώπισης των διαφορετικών απόψεων, καθώς η εργασία απαιτεί την ανταλλαγή απόψεων στην τελική διατύπωση του κειμένου που θα συντάξουν.

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο:

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8183?locale=el>

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8352?locale=el>

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1053?locale=el>

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8203?locale=el>

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8351?locale=el>

Γιώργος Β. Θώδης, φιλόλογος

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Ι (για την 1^η ομάδα)

1. Αφού μελετήσετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8183?locale=el> το περιεχόμενο που αφορά στη χρονολογική εξέλιξη του κινήματος της Εικονομαχίας, να καταρτίσετε πίνακα στο λογιστικό φύλλο, με τις ενέργειες των εικονόφιλων και των εικονομάχων, καθώς και τις αντίστοιχες χρονολογίες.

<u>Χρονολογία</u>	<u>Ενέργειες εικονόφιλων</u>
	<u>Ενέργειες εικονομάχων</u>

2. Να εκτυπώσετε την εργασία σας.

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8183?locale=el>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΙΙΙ (για την 3^η ομάδα)

1. Να συγκεντρώσετε εικαστικές απεικονίσεις σχετικές με το οικονομικό ζήτημα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1053?locale=el> και να δημιουργήσετε μια παρουσίαση 15 περίπου διαφανειών, με χρονολογική σειρά και με τον κατάλληλο υπομνηματισμό.

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1053?locale=el>

Γιώργος Β. Θώδης, φιλόλογος

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ IV (για την 4^η ομάδα)

1. Να αναζητήσετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8203?locale=el> την ιστορική πηγή του Θεοφάνη του Ομολογητή, Χρονογραφία, (μτφρ. Αν. Κουστένης) τόμος Γ', Αθήνα: Αρμός. Αφού τη μελετήσετε να απαντήσετε στα ερωτήματα που τη συνοδεύουν.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Να εκτυπώσετε την απάντησή σας.

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8203?locale=el>

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3

[Παρουσίαση εργασιών-Συζήτηση- Ανατροφοδότηση]

Διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες

Είδος δραστηριότητας: Παρουσίαση, συζήτηση, ανατροφοδότηση.

Οργάνωση τάξης:

- 1.Εργασία σε ομάδες
- 2.Ατομικά (στο κοινό φύλλο εργασίας)

Γιώργος Β. Θώδης, φιλόλογος

**Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο:
(που αφορούν τη χρήση της τεχνολογίας και κοινωνικής
δεξιότητες)**

Να συνειδητοποιήσουν την αξία των ΤΠΕ, ως μέσο βελτίωσης της διδασκαλίας και της μάθησης, καθώς επιλύουν προβλήματα πρόσβασης σε ευρύ πεδίο πληροφοριών.

Να αναπτύξουν συνεργατική συμπεριφορά μέσα από την ομαδική διερεύνηση, την αλληλεξάρτηση και συνυπευθυνότητα κατά την επίτευξη των δραστηριοτήτων τους.

Να αντιληφθούν τη σημασία της ισότιμης αντιμετώπισης των διαφορετικών απόψεων, καθώς η εργασία απαιτεί την ανταλλαγή απόψεων στην τελική διατύπωση του κειμένου που θα συντάξουν.

Να εκτιμούν την αξιολόγηση από τον εκπαιδευτικό και τους συμμαθητές τους και να αποτιμούν την ανατροφοδότηση που θα δεχθούν.

ΚΟΙΝΟ ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (για όλους τους μαθητές)

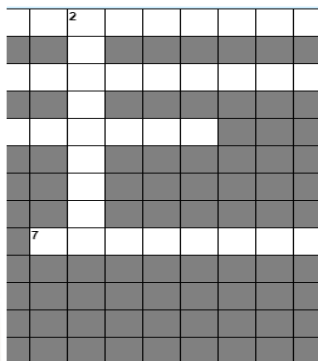
1. Να αναζητήσετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/9137?locale=el> το κείμενο και να συμπληρώσετε τα κενά, χρησιμοποιώντας τους αντίστοιχους ιστορικούς όρους από τον πίνακα.

2. Να αναζητήσετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1036?locale=el> το Σταυρόλεξο, και να απαντήσετε στις ερωτήσεις για να σχηματιστούν λέξεις που αφορούν στην Εικονομαχία (αίτια, φάσεις, συνέπειες κ.ά.)

ση κενών

Από τις αρχές του 8ου ως τα μέσα του 9ου αιώνα
από το [redacted], μιας πνευμ
που σχετιζόταν με τη λατρεία των εικόνων. Πρωτ
οι αυτοκράτορες Λέων Γ΄ και [redacted]
άστηκαν από τις [redacted] των
επαρχιών. Η Εικονομαχία δίκασε το βυζαντινό λα
έναν αιώνα οι [redacted], που
των εικόνων συγκρούονταν με τους [redacted]
υπερασπιστές της λατρείας τους. Η διαμάχη τερμ
[redacted] του 843 στην [redacted]
προχώρησε στην [redacted]
για περίοδο γόνιμης συνεργασίας του Κράτους με

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/9137?locale=el>

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1036?locale=el>

Γιώργος Β. Θώδης, φιλόλογος

Αποτελέσματα της δραστηριότητας

Η αξιολόγηση από όλους τους μαθητές αλλά και από τον εκπαιδευτικό, αφορούσε συνολικά την κάθε ομάδα και βασίστηκε στα παρακάτω κριτήρια:

α) για το περιεχόμενο: αν έχουν εντοπιστεί τα σχετικά με το θέμα που εξετάζεται στοιχεία και αν τεκμηριώνονται οι απόψεις.

β) για την οργάνωση και δομή των κειμένων: αν υπάρχει λογική αλληλουχία και συνοχή.

γ) για την ομαδική εργασία: αν οι εργασίες είναι αποτέλεσμα αμοιβαίας συνεισφοράς και ανταλλαγής απόψεων και αν έχουν αξιοποιηθεί οι δεξιότητες όλων των μαθητών (σε αυτό θα βοηθήσει, επιπλέον, και το σχέδιο δράσης-καθηκόντων που δίνεται στον εκπαιδευτικό).

δ) για τη χρήση των ΤΠΕ: αν έχουν αξιοποιηθεί όλες οι δυνατότητες των ΤΠΕ για την εκπόνηση των εργασιών.

ΚΟΙΝΟ ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ερώτηση 1^η: Υπογραμμίστε τις προτάσεις που θεωρείτε ότι αποτελούν συνέπειες της Εικονομαχίας

Διχασμός του βυζαντινού λαού

Εκχριστιανισμός των Σλάβων και των Βουλγάρων

Διατάραξη σχέσεων Ανατολής-Δύσης

Αλλαγή διακόσμησης των ναών

Επέκταση του θεσμού των θεμάτων

Εμφάνιση αραβικής απειλής

Καταστροφή έργων τέχνης

Ερώτηση 2^η: Να βάλετε σε χρονολογική σειρά τα παρακάτω γεγονότα:

Ζ' Οικουμενική Σύνοδος

Αφαίρεση εικόνας του Χριστού από τη Χαλκή Πύλη

Σύγκλιση τοπικής συνόδου στη Κωνσταντινούπολη από τη Θεοδώρα

Καταδίκη της εικονομαχίας από τη ρωμαϊκή Εκκλησία

Καταδίκη της λατρείας των εικόνων από τον Κωνσταντίνο Ε'

Ερώτηση 3^η: Γιατί πιστεύετε ότι οι Ίσαυροι ακολούθησαν εικονομαχική πολιτική;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ερώτηση 4^η: Να γράψετε με μορφή θεματικών προτάσεων τα επιχειρήματα των εικονομάχων και των εικονολατρών

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

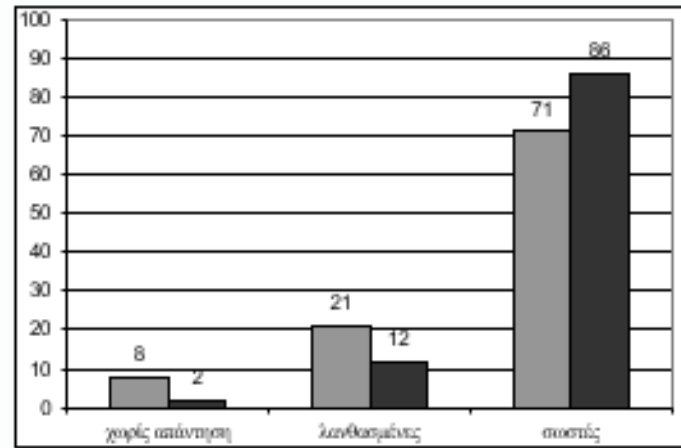
Μαθησιακά Αποτελέσματα

Η υλοποίηση της συγκεκριμένης πρακτικής αποτύπωσε τα εξής:

α. ως προς τη συμμετοχή των μαθητών: φάνηκε ότι η χρήση των Μαθησιακών Αντικειμένων συνέβαλε στην αύξηση των κινήτρων των μαθητών ως προς τη μαθησιακή διαδικασία και την ανάπτυξη θετικών στάσεων ως προς το μάθημα της ιστορίας και τις νέες τεχνολογίες. Σημαντικό στοιχείο επίσης ήταν ότι πραγματοποιήθηκε και ο επιμερισμός των ρόλων τους κατά τη δημιουργία των εργασιών, η αμοιβαία συνεισφορά και η ανταλλαγή των απόψεών τους.

Γιώργος Β. Θώδης, φιλόλογος

Μέσοι όροι απαντήσεων από τους μαθητές των δύο τμημάτων

β. ως προς τους γνωστικούς στόχους: οι μαθητές γνώρισαν το υπόβαθρο της Εικονομαχίας και κατανόησαν το χαρακτήρα της. Όπως σημειώθηκε, το ίδιο ερωτηματολόγιο που δόθηκε στο τμήμα στο οποίο εφαρμόστηκε η παραπάνω δραστηριότητα (και λειτούργησε ως τμήμα πειραματισμού), δόθηκε με το πέρας του μαθήματος και στους μαθητές ενός άλλου τμήματος της Β΄ λυκείου του ίδιου σχολείου (που λειτούργησε ως τμήμα ελέγχου) που διδάχτηκαν την ίδια ενότητα με «παραδοσιακό» τρόπο.

Η επεξεργασία των αποτελεσμάτων (Γράφημα 1) έδειξε σημαντικές διαφορές αναφορικά με τον αριθμό των σωστών απαντήσεων από τους μαθητές του τμήματος πειραματισμού (μαύρη στήλη) σε σύγκριση με τους μαθητές του τμήματος ελέγχου (γκρι στήλη).

γ. ως προς τους τεχνολογικούς στόχους: μέσω της κατασκευής λογιστικών φύλλων και διαφανειών από τους μαθητές, υπηρετήθηκε η καλλιέργεια σύνθετης ιστορικής σκέψης και διαμορφώθηκαν δεξιότητες νοητικού, γνωστικού και κριτικού χαρακτήρα.

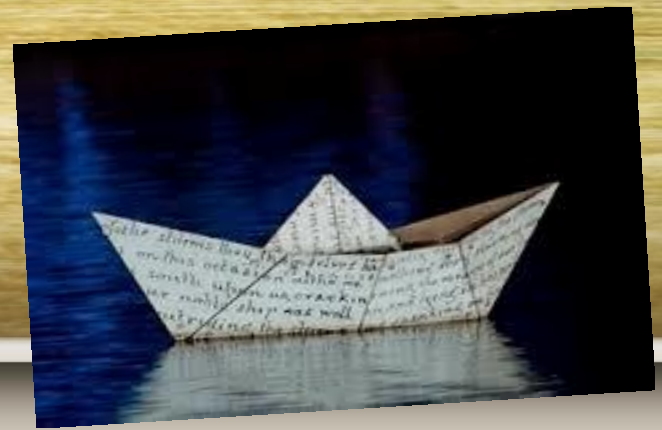
Γιώργος Β. Θώδης, φιλόλογος

Συμπεράσματα

Στο μάθημα της Ιστορίας, οι Τ.Π.Ε. και ειδικότερα τα ίδια τα Μαθησιακά Αντικείμενα του Φωτόδεντρου που στηρίζονται στις θεωρητικές αρχές της ιστορικής επιστήμης, **δίνουν προστιθέμενη αξία στο γνωστικό αντικείμενο και εισάγουν νέους όρους συγκρότησης ατομικών και συλλογικών ταυτοτήτων**, βοηθώντας και στην κατανόηση της πολυπλοκότητας και του βάθους της ιστορικής ανάλυσης, αλλά και στη δημιουργία νέων αντιλήψεων και στην καλλιέργεια ιστορικών δεξιοτήτων.

Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται, ίσως, και η εισαγωγή της Νέας Τεχνολογίας, όχι ως υποστηρικτής παραδοσιακών μορφών διδασκαλίας και συμπεριφοριστικών τακτικών μάθησης, αλλά ως **φορέας διαδικαστικής γνώσης και ομαδικής και δημιουργικής σκέψης**, μέσω της πολυτροπικής παρουσίασης και επεξεργασίας της ιστορικής πληροφορίας.

Ως **θετικά στοιχεία της διδασκαλίας** καταγράφηκαν: η κινητοποίηση του ενδιαφέροντος, ο ενθουσιασμός και η προθυμία των μαθητών να εφαρμόσουν, η ενεργοποίηση ερευνητικών και κριτικών δεξιοτήτων τους, η προσπάθεια να συνεργαστούν και να αναπτύξουν ομαδικό πνεύμα, η άμεση ανταπόκριση στην επεξεργασία και διαχείριση ιστορικού υλικού με τα εργαλεία των νέων τεχνολογιών και τέλος η παρουσίαση νέου πολυτροπικού ιστορικού κειμένου. Επίσης οι μαθητές σε αρκετά σημεία λειτούργησαν με ενσυναίσθηση και προσέγγισαν με το συναίσθημα και τη φαντασία τους τα εσωτερικά στοιχεία του ιστορικού υλικού.

Γιώργος Β. Θώδης, φιλόλογος

Λαμβάνοντας υπόψη ότι

η Ιστορία

**ως αντικείμενο ακατάπαυστης διερεύνησης είναι “καταδικασμένη” στο
νεωτερισμό καθώς και σε διαδοχικές και αναπόφευκτες ανανεώσεις**

κρίνουμε ότι οι τέτοιου είδους δράσεις εμπλουτισμένης διδασκαλίας μπορούν να
στηρίξουν αυτή την ανανέωση, γιατί επιτρέπουν την εφαρμογή ποιοτικών και δομικών
μετατροπών στη φάση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Γιώργος Β. Θώδης, φιλόλογος

... σας ευχαριστώ

Γιώργος Β. Θώδης

ΗΜΕΡΙΔΑ

«Διδακτικές πρακτικές εμπλουτισμένης
διδασκαλίας στα φιλολογικά μαθήματα»

Διοργάνωση

4^ο ΠΕΚΕΣ Αττικής

Γιούλη Χρονοπούλου ΣΕΕ ΠΕ02

Τετάρτη 17 Απριλίου 2019, 17.30-21.00

5^ο ΓΕΛ Καλλιθέας

Τεχνικές και Προτάσεις Εμπλουτισμένης Διδασκαλίας στο Μάθημα της Ιστορίας

Γιώργος Β. Θώδης